

Učiteljski Tovarš.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega meseca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj X. V Ljubljani 15. februarja 1870.

List 4.

Kako naj se v šoli „Drugo Berilo“ obdeljuje.

Govoril Fr. Govekar pri učiteljskem zboru 28. sept. preteč. l. v Ljubljani.

Da more kmetovalec ali rokodellec svoja opravila in dela dobro izverševati, treba mu je, da vé in zna svoje orodje modro rabiti, kajti sicer bi z naj izverstnejšim orodjem celo nič, ali le prav malo opravil. Ravno to velja pri učitelju, gledé šolskih knjig. Tudi on mora vedeti, kako je berilo osnovano in razversteno, da ga more uspešno obdelovati, in da se učenci jasno in djansko podučujejo. Kakor je znano, razdeljeno je naše „Drugo Berilo“ v pet razdelkov. Pervi razdelek obsega „podučne povesti in pesmi“; drugi obdeljuje „spoznava sveta in narave“; tretji kaže „človeka in društvo“, četrti „naravopisje“ in peti „zemljepisje in domovinske zgodbe“.

Pri prvem razdelku naj učitelj pri učencih budi nramni čut, da pri tej ali uni vaji večkrat vpraša: ali je oseba, od ktere se bere, ravnala prav, ali neprav, in zakaj ni, ali je tako prav.

Za vaje v pisanji naj jim vелеva večkrat kak oddelek kake vaje pisati, in naj jih napeljuje, da pri tem vse čerke pravilno zapisujejo. Pri tem naj pospešuje tudi številkanje, in naj vpraša, koliko let je preteklo od tega časa? itd.

V pravopisju naj učence vadi s tem, da vpraša, kaj je pomen berilne vaje, kako pišemo to ali uno besedo, in zakaj tako in ne drugače, ktere besede še tako pišemo, ktere ločnice stavimo tu, in zakaj ne druge, koliko se bere pri tej in koliko pri uni, in kako se glas tukaj, kako tam spreminja itd. Učenci naj potem tudi večkrat kaj prepisujejo. —

Naj lepšo priliko pa ima učitelj, da slovnico in spisje zdatno obdeljuje pri vajah tega razdelka. To naj dela tudi

vestno, kajti po Kelnerju je glavna naloga ljudske šole, da se učenci v nerazdeljivem in združivnem maternem jeziku učé npravnosti in mehkosercnosti, in da si tako ne likajo samo glave, ampak tudi svoja serca. Naravna postava zahteva, da se jezik uči naj več le z govorjenjem, in tù je merilo za učitelja, da pri berilu ravná vedno le po poti mišljenja, da berilne vaje po moči lajša in zanimiva. Potem se ne hode moglo reči od nauka v jeziku, kakor je Heine šaljivo rekel, da je razloček med pregibanjem pravih in nepravih glagolov le ta, da se pri prvih več kaznuje, kakor pri drugih. Naj tedaj učitelj nikar ne terpinči svojih učencev z nerazumljivim govorom in s puhlimi pravili, pa naj tudi nikar v nauk več ne vpleta in od učencev ne zahteva, kakor, kar je naloga ljudske šole in kar more učencem na tej stopinji kazati. Učitelj naj tedaj večkrat vpraša, kakor ravno vaja nanese, v katero versto govornih razpolov vverstujemo ta ali uni samostavnik, — kakšnega spola, v katerem številu in sklonu je, ali naj poiščejo osebek ali povedek v stavku, in naj povedo, ali je stavek prost, ali razširjen, ktera so pojasnila ali dopolnila osebká, ktera pa povedká; kaj je podredje, kateri je glavni, kateri postranski ali odvisni stavek; kako se glavni stavek med seboj, pa tudi kako se veže s postranskim stavkom, kje je v zloženem stavku glavni, kje postranski stavek i. t. d.

Spisje veljá po pravici za venec vseh jezikoslovnih vaj, in ravno ta predmet pospešuje vaje prvega razdelka posebno s tem, da učencem pomagajo misliti. Učitelj vé iz lastne skušnje, da učencem le zato tolikokrat primanjkuje besed, ker ne znajo misliti. Zeló je tedaj potrebno, da si vsaki učitelj pred vsem drugim prizadeva, da njegov nauk učencem zbujá misli. Zato naj si prizadeva, da vse vaje združuje z drugimi nauki, ter da bralne in slovnične vaje lepo združuje, kar pospešuje posebno slovnično in rečno razlaganje vsake vaje. Naj tedaj učitelj določno zahteva, da, kar učenci govore, naj potem zapišejo, kar so zapisali, naj potem berejo in razlagajo, in to naj se ponavlja toliko časa, da se učenci privadijo vse določno in pravilno izgovarjati. Da pa učitelj to doseže, naj skerbno razlaga besede, ter naj učence seznanja s pravim pomenom ali jedrom tega, kar so ravno brali ali pisali, ter naj jih napeljuje, da potem vse to tudi po svoje ali po domače pripovedujejo. Napeljuje naj jih, da berilne

vaje naj prej ustmeno in potem pismeno predeljujejo tako, da v vaji ali osebo, število ali čas predrugačijo; drugikrat naj spremené celó podobo, ali naj vajo razširijo, razdelé, opišejo, skerčijo itd. Pozneje naj jim velewa zapisati kaj iz življenja v šoli, ali domači hiši, na polji, v gozdu i. t. d. Gradiva za take in enake vaje in naloge učitelju nikdar ne primanjkuje; se vé, da se more on za ves ta nauk prav skerbno pripravljati, in ne prezirati prave razverstitve; pri tem pa mora tudi vestno popravljati vse, kar učenci izdeljujejo, ter se ne sme bati pri tem nobenega truda; tako doseže svoj namen, ter se prepriča, da izvira znanje iz ogledovanja, umevnost iz primerjanja in spretnost pa iz vaje.

(Dalje prih.)

Vkupno izgovarjanje v šoli.

Več praktičnih pedagogov je spoznalo veliko korist vkupnega izgovarjanja (Chorsprechen) pri početnem nauku v ljudski šoli. Jedro tega učila je, da učitelj učencem velewa, da vsi na enkrat skupno izgovarjajo glasove, zloge, besede in stavke, ktere naj prvo sam ali kak bolj zmožni učenec narekuje. Čeravno ima vkupno izgovarjanje tudi svoje pomanjkljivosti, da namreč naglo napredovanje ovira, da je — če so otroci preživi — dostikrat neljubo vpitje, da napravlja marsikteremu občutljivemu učitelju nepovoljni šum po ušesih in bolehnemu tudi glavobol; vendar so pa na drugi strani razlogi za to ravnanje tako tehtni, da bi ga vestni učitelj v prvem razredu ne smel prezirati.

Glasno vkupno izgovarjanje oživlja in razveže otroški jezik, da se otroci vadijo koj od mladih nog razločno in umevno govoriti. Nekterim otrokom sicer že zgodaj jeziček gladko teče, vendar pa je spretnost v pravilnem izgovarjanji pri učencih 1. razreda tako malo razvita, da mora učitelj v dosego tega posebnega namena tudi kaj storiti. Veliko otrok, stopivši v šolo, ne morejo ali ne prav ali celó nič izgovarjati nekterih glasov. Sleherno leto se primeri učitelju, da mu je treba odpravljati tako jeclanje. Pripeti se, da ta učenec ne more izgovarjati „r“, drugi „k“, tretji „s“ i. t. d. Zopet se nahajajo otroci, ki sicer pravilno govoré, toda z nekako težavo in prepočasno; primanjkuje jim vaje. Da ima šola tudi